2015D05063

INBRENG VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Binnen de vaste commissie voor Infrastructuur en Milieu hebben verschillende fracties de behoefte om nogmaals vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister van Infrastructuur en Milieu inzake de ontwerprijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer (Kamerstuk 33 531, nr. 2) en het verslag van het schriftelijk overleg inzake de ontwerprijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer (Kamerstuk 33 531, nr. 3).

De voorzitter van de commissie,
Tjeerd van Dekken

De adjunct-griffier van de commissie,
Jansma

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Inhoudsopgave

Inleiding

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van het verslag van een schriftelijk overleg over de ontwerprijksstructuurvisie over de samenhangende ontwikkeling van de rijkswateren Grevelingen en Volkerak-Zoommeer (Kamerstuk 33 531, nr. 3). Zij hebben daarover nog een aantal vragen.

De leden van de PvdA-fractie hebben met instemming kennisgenomen van de ontwerprijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer, evenals het bijbehorende milieueffectrapport en de bijbehorende Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA). Deze leden zijn blij dat dit programma eindelijk uitgevoerd wordt. Deze leden hebben de eerdere reactie van de Minister in het verslag van het schriftelijk overleg gelezen en hebben nog enkele aanvullende vragen en opmerkingen.

De leden van de SP-fractie zijn niet overtuigd door de antwoorden van de Minister in het verslag van het schriftelijk overleg. Het blijft voor deze leden een lastig te doorgronden vraag wat de reden is om voor dit gebied te komen met een Rijksstructuurvisie. Deze leden hopen door de antwoorden van de Minister op hun nadere vragen het gewenste inzicht te verkrijgen.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de antwoorden in het verslag van het schriftelijke overleg betreffende de ontwerprijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer.

Algemeen

De leden van de PvdA-fractie vragen of het mogelijk is om zonder vertraging van de huidige plannen de Grevelingen en het Volkerak-Zoommeer met elkaar te verbinden en zo een nieuw robuust en toekomstbestendig waterlichaam te realiseren. Deze leden vragen of het mogelijk is dit op termijn alsnog te doen indien dit niet mogelijk is zonder vertraging van de huidige plannen. Deze leden vragen daarnaast of het mogelijk is dit te financieren uit de baten die verkregen kunnen worden door het bijstellen van de zoetwatergarantie, de zoutlekbestrijding, andere teelten en de lasten te leggen bij directe belanghebbenden.
Deze leden vinden het belangrijk dat bij deze en andere beslissingen de stuurgroep Zuidwestelijke Delta betrokken wordt, en gekeken wordt naar de mogelijkheden om, zonder vertraging van de huidige plannen, in samenwerking tussen Rijk en regionale partners het ontwikkelperspectief Zuidwestelijke Delta te realiseren. Deze leden vragen of dat mogelijk is.

Zoetwatervoorziening

De leden van de VVD-fractie merken op dat in het verslag van het schriftelijk overleg wordt aangegeven dat voor de gebieden die momenteel direct afhankelijk zijn van zoet water uit het Volkerak-Zoommeer een alternatieve en betere zoetwatervoorziening wordt gerealiseerd. Kan er worden aangegeven welke alternatieven dit precies zijn en waarom deze beter zijn ten opzichte van de vorige voorziening? Is het ook duidelijk wanneer deze voorzieningen gerealiseerd wordt opdat er geen leemte ontstaat?
In het verslag van het schriftelijk overleg staat ook dat er maatregelen worden uitgevoerd om de nadelige gevolgen van een zout Volkerak-Zoommeer op de omliggende zoete wateren tot een minimum te reduceren. In hoeverre kunnen de nadelige gevolgen gereduceerd worden en kan de Minister duiden welke negatieve effecten tijdelijk of blijvend zullen bestaan? Ook worden er maatregelen getroffen in de Rijn-Maasmonding om negatieve effecten te reduceren. Wie is hier verantwoordelijk voor, wie betaalt deze voorzieningen en worden deze maatregelen tijdig gerealiseerd?
In het verslag van het schriftelijk overleg lezen deze leden dat op de lange termijn, wanneer duidelijk is op welke wijze klimaatverandering zorgt voor andere (zoetwater-)condities, mogelijk aanvullende maatregelen nodig zijn. Kan de Minister inzichtelijk maken welke huidige inschattingen er zijn? De Minister antwoordt dat in de huidige situatie al veel zoetwater nodig is omdat bij droogte het Volkerak extra moet worden doorgespoeld. Kan de Minister aangeven in welke mate het benodigde debiet in de huidige situatie wordt verminderd als het achterstallig onderhoud aan de Krammersluizen is verholpen? In welke mate wordt dit voorkomen door met het doorspoelen te anticiperen op het groeiseizoen?
Deze leden zijn tevens benieuwd naar de mogelijkheden voor het opstellen van een zoetwaterprotocol. De Minister gaat er namelijk vanuit dat het technisch mogelijk is om het Volkerak-Zoommeer zout te maken en het Haringvliet- en Hollands Diep-systeem zoet te houden. Er is ook berekend wat de maximale zoutlast vanuit het Volkerak naar het Haringvliet en Hollands Diep mag zijn. Deze leden vragen echter hoe en door wie er moet worden gehandeld als het systeem faalt of als er een calamiteit optreedt.
Deze leden vragen hoe de verzilting van het Volkerak in verhouding staat tot de mogelijke verdieping van de Nieuwe Waterweg voor de alternatieve inlaat bij Spijkenisse.

Waterkwaliteit

De leden van de VVD-fractie lezen dat naast het herstel van het zoet-zoutscheidingssysteem op het Krammer-sluizencomplex wordt onderzocht of het mogelijk is via extra doorspoeling van het Volkerak-Zoommeer voorafgaand aan het groeiseizoen het zoutgehalte in het Volkerak-Zoommeer omlaag te brengen. Indien deze extra doorspoeling haalbaar is, zal dat ook onderdeel uitmaken van het Waterakkoord Volkerak-Zoommeer. Deze leden vragen welke kosten deze mogelijke extra doorspoeling met zich mee brengt. Zijn deze kosten gedekt en welk proces en tijdpad zijn hierbij voorzien?

Het wordt de leden van de SP-fractie niet duidelijk of de waterkwaliteit in Volkerak-Zoommeer nu wel of niet verbetert. Uit de beantwoording van vraag A5/C2 in het verslag van het schriftelijk overleg blijkt dat de waterkwaliteit kan verbeteren door de aanwezigheid van de quaggamossel, maar ook door emissiebeperkende maatregelen voor nutriënten betrokken. Uit het antwoord op vraag C5 in het verslag van het schriftelijk overleg blijkt dat naast aan de maatstaven voor stikstof, doorzicht en

fosfaat ook niet wordt voldaan aan de maatstaven voor fytoplankton (algen), waterflora, macrofauna en vis. Dit terwijl later in de beantwoording ogenschijnlijk een «uitstapje gemaakt wordt» naar het afzien van het weer zout maken van het Volkerak-Zoommeer en de kostenbesparing daardoor. Deze leden vragen of het uitgangspunt van de Minister nog steeds het zout maken van het Volkerak-Zoommeer is. Uit het antwoord op vraag C2 begrijpen deze leden dat aan de drie basiskeuzen de vraagstukken van de waterkwaliteit in het Volkerak-Zoommeer en de Grevelingen (twee basiskeuzen) en van de veiligheid tegen overstromingen (derde basiskeuze) ten grondslag liggen. Deze leden zien graag ter verduidelijking een uitgewerkt plaatje van de kosten van deze keuzes en wat dit doet met de waterkwaliteit.
Deze leden vernemen ook graag precies wat de oplossingen zijn voor vertroebeling, te hoge concentraties stikstof en fosfaat en de jaarlijks terugkerende overlast van blauwalg in de diepe delen van het meer. Deze leden hebben niet veel aan de opmerking dat «er onvoldoende middelen beschikbaar zijn om op korte termijn verbetermaatregelen uit te voeren», waarna meteen overgesprongen wordt naar de noodzaak van een gebiedsontwikkeling. Naar mening van deze leden moet eerst bezien worden wat het zout maken van het Volkerak-Zoommeer en Grevelingen kost ten behoeve van verbetering van de waterkwaliteit, zonder alle naar mening van deze leden onnodige toeters en bellen. Is het niet zo dat de Commissie voor de milieueffectrapportage heeft opgemerkt dat aan te richten milieuschade bij het zout maken niet is meegenomen? Wat is nu echt nodig om de waterkwaliteit, en dus de twee basiskeuzes, op orde te krijgen?
De leden van de SP-fractie lezen in het antwoord op vraag C5 van het verslag van het schriftelijk overleg dat indien het Volkerak-Zoommeer weer zout wordt, andere maatstaven van de Kaderrichtlijn Water (KRW) zullen gelden. Kan de Minister aangeven hoe deze transitie vorm zal krijgen, met tussentijdse afrekenbare doelen op alle genoemde maatstaven voor alle genoemde stoffen, flora, fauna en vissen? En kunnen daarbij de begrippen «hydromorfologie» en «fysische chemie» ook toegevoegd worden? Daarnaast ontvangen deze leden graag bij alle genoemde zaken eveneens de extra benodigde maatregelen per onderdeel.
Aangezien de beantwoording op vraag C14 naar de antwoorden op vraag C5 van het verslag van het schriftelijk overleg doorverwijst en dit naar mening van deze leden echt onvoldoende is, vragen deze leden op welke wijze de KRW-maatstaven per 2027 wel gehaald kunnen worden op alle terreinen.

De leden van de SP-fractie dringen aan op het nader onderzoeken van de invloed van het spuien van zout water onder meer reguliere omstandigheden, met grotere afvoeren van zoetwater via de Schelde, evenals het verrichten van nader hydrologisch onderzoek, zoals in de Westerschelde, alvorens over te gaan op het vaststellen van een Rijksstructuurvisie. Kan de Minister uitleggen waar de haast tot besluitvorming vandaan komt?

Financiering

Voor de leden van de VVD-fractie is het een uitgangspunt dat de overheid geen zoet water verzilt vanwege de natuur en dan de ondernemer meer laat betalen voor zijn zoete water. Hierop heeft de Minister in het verslag van het schriftelijk overleg geantwoord dat er alleen sprake is van een financiële bijdrage van regionale overheden en dus niet van een separate bijdrage van ondernemers. Deze leden zouden echter nog een aanvullende reactie hierop willen, aangezien deze leden doelden op het extra betalen voor zoet water nadat het project is afgerond en het water dan dus verzilt is. Zou de Minister deze gevolgen nader willen duiden?

Deze leden willen graag een toelichting op het Cobouw artikel van 19 januari jongstleden,[1] waarin staat dat er nog 20 procent van de benodigde 350 miljoen euro moet worden gevonden. Als de totale financiering niet rond komt vóór het eind van dit jaar, krijgt Zuid-Holland de ingebrachte gelden terug. Deze leden willen daarom weten wat hier de financiële consequenties voor het Rijk van zijn.
Wanneer dit project gerealiseerd wordt, kan de rijksoverheid nieuwe inkomsten verdienen via bijvoorbeeld de afdracht van visserijrechten of de waarde van het Rijksvastgoed. Kunnen de extra inkomsten voor het Rijk gekwantificeerd worden na de investeringen van het Grevelingen en Volkerak-Zoommeer-project aangezien het voorgaande zou kunnen leiden tot een interessant verdienmodel?

De leden van de SP-fractie begrijpen, ondanks de poging van de Minister tot beantwoording, niet waarom ingezet wordt op een Rijksstructuurvisie, terwijl onder het antwoord op vraag C3 van het verslag van het schriftelijk overleg aangegeven wordt dat de verwezenlijking beperkt blijft tot reeds genomen besluiten, te weten de Flakkeese spuisluis en Roode Vaart en de deltabeslissing zoet water, wanneer financiële dekking niet gevonden wordt. De onduidelijkheid wordt nog verder vergroot wanneer onder het antwoord op vraag C4 van het verslag van het schriftelijk overleg uitgelegd wordt dat een Rijksstructuurvisie in het kader van Wet ruimtelijke ordening slechts gevolgen heeft voor het Rijk, waarna gesteld wordt dat geen beroep bij de rechter kan worden ingesteld. Is het in dit geval niet zodat de positie van het Rijk door middel van de keuze voor een Rijksstructuurvisie dwingend wordt vastgelegd, waardoor provincies en gemeenten de plannen moeten uitvoeren? Waarom volstaat in dit geval de reeds in uitvoering zijnde Planologische Kernbeslissing Ruimte voor de Rivier niet? Is er een vriendelijkere manier om zaken te regelen? Zo ja, waarom wordt hier dan niet voor gekozen?

Biodiversiteit

De leden van de VVD-fractie lezen dat de Minister in het verslag van de schriftelijke vragen antwoordt dat de doorlaat in de Brouwersdam betere migratiemogelijkheden voor vissen en zeezoogdieren biedt. Kan de Minister aangeven wat deze doorlaat aan extra kosten met zich meebrengt en hoe effectief deze doorlaat is in het kader van de migratiemogelijkheden voor vissen en zeezoogdieren? Klopt het dat er een grote kans is dat de doorlaat in de Brouwersdam toch opgewaardeerd wordt naar een getijdencentrale? Zo ja, kan er worden aangegeven wat hier precies over is afgesproken, welke extra kosten een getijdencentrale met zich meebrengt en in hoeverre deze effectief zal zijn? Zijn de resultaten van de marktconsultatie en een samenvatting van de business case al openbaar? Ook lezen deze leden dat er enkele vispassages tussen het meer en achterliggende polderwateren worden aangebracht. Kan de Minister aangeven om hoeveel vispassages het daarbij precies gaat en wat de kosten zijn per passage? Kan de Minister ook aangeven hoe de effectiviteit van deze passages bewezen is?

Overig

De leden van de VVD-fractie merken op dat de vaststelling van de definitieve Rijksstructuurvisie afhankelijk is van de voortgang bij het robuust maken van de bekostiging van de maatregelen. Een eerste stap daarbij is het sluiten van een bestuursovereenkomst met de betrokken regio. Kan de Minister een verwacht tijdspad geven voor het sluiten van

[1] http://www.cobouw.nl/nieuws/financiering/2015/01/20/geld-tekort-grevelingen-volkerrak-zoommeer

deze overeenkomst? Kan er ook worden aangegeven waar de meeste knelpunten in dit proces zitten bij de regio waardoor er mogelijk vertraging opgelopen kan worden?
Deze leden vragen of de Minister de financiële gevolgen van de ontwikkeling van de rijkswateren Grevelingen en Volkerak-Zoommeer op de gebruikers zoals schelpdiertelers, agrariërs, recreatieondernemers en terreinbeheerders in de gaten wil houden en wil evalueren. Kan de Minister daarbij ook toezeggen dat deze ondernemers een duidelijk contactpunt krijgen bij de betrokken regionale overheden waar zij onverwachte negatieve effecten kenbaar kunnen maken?
In de notitie van het Centraal Planbureau getiteld «Second opinion «Economische analyse Zoetwater»» van 5 februari 2015[2] worden er op pagina 15 een aantal suggesties gegeven voor het vervolgonderzoek zoals een betere hydrologische onderbouwing, een beleidsarm referentiealternatief en het niet alleen meenemen van droogteschade maar ook verziltingsschade bij de gemonetariseerde landbouwbaten in West-Nederland. Deze leden willen graag een reactie van de Minister een reactie op deze aanbevelingen.

De leden van de SP-fractie horen graag op welke manier, welke onderdelen van bijvoorbeeld de plannen van Spaargaren zijn onderzocht en wat daarvan de uitkomsten bij de kosten- en batenanalyse waren. Kan dit op eenvoudige wijze in een lijstje gezet worden, zo vragen deze leden. Met de opmerking in de beantwoording van vraag C12 van het verslag van het schriftelijk overleg dat het in de toekomst een interessant alternatief is, dat in de toekomst mogelijk nog van pas kan komen hebben deze leden niet zo veel. De afweging of het alternatief al dan niet nodig of wenselijk is maken deze leden dan ook graag zelf op basis van gevraagde informatie. Deze leden vragen voorts of er een mogelijkheid is om de compenserende maatregelen, zoals gevraagd door de waterschappen, vast te leggen zonder een Rijkstructuurvisie vast te stellen. Wat gebeurt er met de plannen wanneer de streek het bedrag van 40 tot 45 miljoen euro, via gebiedscoöperaties, dat jaar niet bij elkaar krijgt? Is het fenomeen gebiedscoöperatie niet te nieuw om daar een Rijksstructuurvisie aan op te hangen?

De leden van de CDA-fractie lezen dat de Minister «de optie Spaargaren» als een interessant alternatief betitelt dat in de toekomst van pas kan komen. In het Deltaresrapport «verkenning effecten van ingrepen en maatregelen op de verzilting in West-Nederland» wordt gesproken over cumulatieve effecten van een zout Volkerak en de verdieping van de Nieuwe Waterweg. Is het de Minister bekend dat in een zoet Volkerak bij de optie Spaargaren de Volkeraksluizen overbodig worden en dat bij een zout Volkerak dat niet het geval is? De stresstest die momenteel wordt uitgevoerd zou uit kunnen wijzen dat bij de verdieping van de Nieuwe Waterweg de optie Spaargaren onvermijdelijk is en er dan mogelijk een keuze moet worden gemaakt tussen verzilting van het Volkerak of verdieping van de Nieuwe Waterweg. Acht de Minister deze analyse juist? Is de Minister van mening dat vanwege de samenhang, de volgorde van de besluiten en klimaatbestendigheid van de zoetwatervoorziening het verstandig is de uitkomst van de stresstest af te wachten alvorens te besluiten tot de verzilting van het Volkerak?
Wat betreft de MKBA vragen deze leden in hoeverre een zout Volkerak voor- en nadelen heeft voor de recreatie. In hoeverre heeft een zout Volkerak-Zoommeer voordelen voor recreatie, welke bijvoorbeeld nu ook worden benut in de Westerschelde? Zijn de nadelen voor de jachthavens achter de Mandersluis en het Benedensas meegenomen in de MKBA?

[2] http://www.cpb.nl/publicatie/second-opinion-economische-analyse-zoetwater

De leden van de CDA-fractie merken op dat de Staatssecretaris van Economische Zaken onlangs haar ambitie voor de grote wateren heeft gepresenteerd (Kamerstuk 31 710, nr. 36). Naar het lijkt heeft deze ambitie grote gevolgen voor onze waterhuishouding, en met name ook voor de Zuidwestelijke Delta. Deze leden vragen de Minister wat de status is van dit document. Wordt de natuurambitie van het Ministerie van Economische Zaken gedeeld door de rest van het kabinet? Hoe beoordeelt de Minister de plannen van de Staatssecretaris van Economische Zaken? Zijn deze in lijn met het Deltaprogramma? Beïnvloeden de plannen van de Staatssecretaris de waterveiligheid, zo vragen deze leden? Staat de Minister achter de plannen van de Staatssecretaris waarin estuariene natuur, waar de Hedwigepolder aan ten onder gaat, zoveel mogelijk wordt bevorderd? Heeft dit beleidsdocument invloed gehad bij het opstellen van de structuurvisie Greverlingen en Volkerak-Zoommeer, zo vragen deze leden. Leidt deze beleidsvisie ertoe dat de verzilting nog verder zal toenemen dan zoals verwacht in het Deltaprogramma? Wordt in de berekeningen van de zoetwater stresstest rekening gehouden met dit beleidsdocument, zo vragen de leden van de CDA fractie. Wat is de positie van de Minister inzake het doorsteken van de dammen van het Veerse meer, zo vragen deze leden.

II. Reactie van de bewindspersoon